

Muutostekijät – purku

**Päijät-Hämeen maakuntastrategian valmistelu
Työpaja 26.9.2024, Walimo + etäyhteys**

Työpaja 26.9.2024

Työpajan tuotos

- Tunnistettu tärkeimmät muutostekijät Päijät-Hämeen näkökulmasta
- Tunnistettu, mitä tärkeimmät muutostekijät tarkoittavat Päijät-Hämeelle
- Pohdittu, miten osaan muutostekijöistä voidaan varautua/reagoida

Tärkeimpien muutostekijöiden valinta

Tärkeimpien muutostekijöiden valinta

- » Työpajassa käsiteltävät muutostekijät ryhmiteltiin PESTE-kehikon mukaisesti
  1. Poliittisiin
  2. Taloudellisiin (ekonomisiin)
  3. Sosiaalisiin
  4. Teknologisiin
  5. Ekologisiin ryhmiin
- » Osallistujien tehtävänä oli valita kustakin PESTE-kehikon ryhmästä 3–5 merkittävintä muutostekijää Päijät-Hämeen näkökulmasta.
- » Seuraavilla dioilla on tulokset kustakin PESTE-kehikon ryhmästä
- » Lisäksi osallistujilla oli mahdollisuus kirjata myös PESTE-kehikon ulkopuolisia muutostekijöitä
- » Lopuksi toteutettiin vielä äänestys, johon koottiin jokaisen PESTE-ryhmän ja muiden ehdotettujen muutostekijöiden tärkeimmät tekijät yhteen.

Poliittisia muutostekijöitä 56

EU:n ja euroalueen kehitys	12
Ääriilikkeiden ja polarisaation vahvistuminen	11
Julkisen talouden kestävyys	31
Hyvinvointiyhteiskunnan rapautuminen	18
Uusi nationalismi	13
Alueiden eriarvoistuminen	19
Informaatiovaikuttaminen	2
Protektionismi	1
Huoltovarmuus	4
Hyvinvointitalous	3
Älykäs sopeutuminen	11
Vihreä talous	15
Systeminen ja rakenteellinen muutos	9
Konfliktien lisääntyminen	6
Venäjän aggressiot ja toimet Suomessa ja lähialueilla	9

Poliittisia muutostekijöitä

Keskustelussa nousseita huomioita:

- » Julkisen talouden kestävyys oikeastaan määrittelee kaiken muun
- » Alueiden eriarvoistuminen on jatkoa muille → Rajalliset resurssit → Hyvinvointiyhteiskunnan rapautuminen

Taloudellisia muutostekijöitä 40

Bio- ja kiertotalous	16
Monipaikkaisuus ja paikkariippumattomuus	10
Elämystalous	4
Kokeilukulttuuri	1
Globaali kilpailu osaavasta työvoimasta	19
Jatkuva oppiminen ja osaamisen kehittäminen	12
Yrittäjyyden uudet muodot	7
Työn murros ja työn jakautuminen	20
Digitalisaatio	16
Jakamistalous	5
Talouden epävakaus	12
Kestävyysmurros ja uusi talousjärjestelmä	14
Varautuminen pandemioihin	0
Ilmastomuutoksen torjunta	14

Taloudellisia muutostekijöitä

Keskustelussa nousseita huomioita:

- » Työn murros, työn jakautuminen, digitalisaatio ja osaava työvoima ainakin kietoutuvat toisiinsa
- » Bio- ja kiertotalous on mahdollisuus
- » Hyvä pitää mielessä myös vähemmän ääniä saaneet. Esille saattavat nousta ne, joista tällä hetkellä puhutaan mediassa.
- » Varautuminen pandemioihin ei nouse tärkeimpiin. Miksi? → Onko vahva luotto siihen, että homma on hoidossa?
- » Elämystalous → Siirtyminen aineettomuuteen

Mielenterveysongelmien lisääntyminen, etenkin nuoret	23
Osallisuuden uudet muodot	7
Yhteisöllisyyden uudet muodot	4
Vapaaehtoistoiminnan murros ja neljännen sektorin kehitys	5
Eriarvoistuminen ja hyvinvointierojen kasvu	28
Monikulttuurisuus	14
Maahanmuutto	11
Ikääntyminen	23
Muuttoliikkeet, maassa- ja maahanmuutto	12
Yksilökeskeisyys	11
Heimoutuminen / kuplautuminen	6
Jengiytyminen	1
Moraalikato	7

Sosiaalisia muutostekijöitä

Keskustelussa nousseita huomioita:

- » Osallisuus ohjelmatyössä. Onko ohjelmatyössä myös kuplautumista? Tekevätkö sitä "samalla taustalla olevat etätyöntekijät" → Tilaisuudet ovat kaikille avoimia ja pyrkimys siihen, että kaikki voivat osallistua taustasta riippumatta.
- » Ikääntyminen → Vaikuttaa moneen toimialaan

Teknologisia muutostekijöitä 40

Automatisaatio ja robotisaatio	20
Alustatalous	9
Internet arvoyhteisönä	5
Tekoäly	34
Virtuaalisuus	8
Kyberturvallisuus	18
Teollinen internet	2
Terveysteknologia	13
Älyliikenne ja liikkuminen palveluna, MaaS	7
Datatalous	13
Koulutusteknologia (esim. MR, holo, simulaattorit, robotiikka)	3
Interaktiivisuus	8

Teknologisia muutostekijöitä

Keskustelussa nousseita huomioita:

- » Tekoälyn hyödyntäminen työssä → Täytyy oppia käyttämään oikein, tulkita ja analysoida. Tuo tehokkuutta työskentelyyn.
- » Teknologian kehityksen merkitys sote- ja pelastuspalveluissa
- » Internet arvoyhteisönä → Tulee varmaan tulevaisuudessa olemaan entistäkin merkityksellisempi
- » Terveysteknologia → terveys- ja hyvinvointitekniologia

Ekologisia muutostekijöitä 42

Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen	21
Energiamurros/Uudet energiamuodot	15
Globaali kestävyyskriisi	17
Vähähiilisyys / hiilineutraalius	16
Luonto väline- vai itseisarvona	9
Luontoposiitivisuus	14
Asumisen uudet ratkaisut ja ekologinen rakentaminen	10
Resurssitehokkuus	11
Ilmastonmuutos	24
Lähialueiden / lähiluonnon merkitys	13

Ekologisia muutostekijöitä

Keskustelussa nousseita huomioita:

- » Ilmastonmuutos vaikuttaa näistä moneen → Monimuotoisuuden väheneminen
- » Teemaan panostusta EU-tasolta
- » Teemaan tarttumisen hetki on nyt, ei saa tulla kisaväsymystä vaan pitää löytää seuraava vaihde.

Muut muutostekijät

Kuntatalous / julkinen talous	18
Väestörakenteen muutos myös muista kuin ikääntyneiden näkökulmasta mm. Syntyvyyden lasku.	15
Hallituksen toimet	12
Teknologioiden ja tekoälyn käyttöönotto	11
Sivistyskato	11
Irtautuminen kasvun tavoittelusta. Kasvun määrittely, mitä sillä tarkoitetaan	9
Energiaomavaraisuus	9
Päätöksenteon jatkumot	7
Euroopan taantuminen direktiiviviidakoissa	7
Kulttuurin arvostuksen rapautuminen	7
Gloobalisuus	6
Velkaantuminen	4

Osallistujat saivat vielä nimetä muutostekijöitä PESTE-kehikon ulkopuolelta.

Keskustelussa nousseita huomioita:

» Hallituksen toimilla tarkoitetaan päätöksenteon jatkuvuutta

Julkisen talouden kestävyys	16
Alueiden eriarvoistuminen	7
Hyvinvointiyhteiskunnan rapautuminen	15
Työn murros ja työn jakautuminen	7
Globaali kilpailu osaavasta työvoimasta	4
Bio- ja kiertotalous	7
Mielenterveysongelmien lisääntyminen, etenkin nuoret	8
Eriarvoistuminen ja hyvinvointierojen kasvu	15
Ikääntyminen	6
Tekoäly	12
Automatisaatio ja robotisaatio	0
Kyberturvallisuus	4
Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen	7
Ilmastonmuutos	14
Globaali kestävyyskriisi	2
Kuntatalous	6
Syntyvyyden lasku	9
Päätöksenteon jatkumo	9
Disinformaatio	2

Koonti tärkeimmistä muutostekijöistä

Keskustelussa nousseita huomioita:

- » Turvallisuusasiat eivät nousseet esiin → Eikö näkynyt siksi, että on niin hyvä luotto järjestelmään. Ehkä itäisessä Suomessa nousee vahvemmin.
- » Nousevissa asioissa paljon realismia, eikä niinkään arvorealismia
- » Disinformaatio → Miten pystytään vastaamaan ja varautumaan?

Ryhmätöihin valitut muutostekijät

- » **Hyvinvointiyhteiskunnan rapautuminen:** Hyvinvointivaltion palveluiden ja turvaverkkojen heikentyminen johtaa kasvavaan sosiaaliseen epävarmuuteen ja heikentyneeseen elämänlaatuun.
- » **Eriarvoistuminen ja hyvinvointierojen kasvu:** Sosiaalisten ja taloudellisten erojen syveneminen, kuten mielenterveysongelmien lisääntyminen, kasvattaa yhteiskunnallisia jännitteitä ja kuormittaa julkisia palveluita.
- » **Ilmastonmuutos:** Ilmaston lämpeneminen ja siihen liittyvät sääilmiöt vaativat alueellista sopeutumista ja kestävän kehityksen mukaista toimintaa.
- » **Teknologinen kehitys:** Digitalisaation ja tekoälyn nopea kehitys muuttaa työmarkkinoita ja edellyttää uusia osaamisvaatimuksia.
- » **Päätöksenteon jatkumo:** Pitkäjänteinen, johdonmukainen päätöksenteko tukee kestävästä aluekehitystä ja reagointia muutoksiin.
- » **Väestön kehitys:** Väestön ikääntyminen ja syntyvyyden lasku heikentävät työvoiman saatavuutta ja muuttavat palvelutarpeita.
- » **Maahanmuutto:** Maahanmuutto tuo uusia mahdollisuuksia väestönkasvulle ja työvoiman monipuolistamiselle, mutta vaatii onnistunutta integraatiota.

Ryhmätöiden tuotokset

Hyvinvointiyhteiskunnan rapautuminen

Hyvinvointivaltion palveluiden ja turvaverkkojen heikentyminen johtaa kasvavaan sosiaaliseen epävarmuuteen ja heikentyneeseen elämänlaatuun.

Mitä muutoksia tuo Päijät-Hämeeseen?

- » Erojen kasvaminen ihmisten ja ihmisryhmien välillä hyvinvoinnin ja osallisuuden suhteen.
- » Väestön kokonaishyvinvointi heikkenee
- » Yleinen levottomuus, häiriökäyttäytyminen ja osattomuus kasvaa entisestään
- » Pienten vuokra-asuntojen tarve kasvaa. Vaikeasti remontoitavia kerrostaloja jää tyhjäksi, mikä laskee lähiympäristön vetovoimaa entisestään
- » Vähenevät tai etäämmälle karkaavat palvelut aiheuttavat muuttopainetta isompiin keskuksiin palveluiden ja harrastusten perässä, mutta toisaalta digitalisaatio voi tuoda palveluita myös lähemmäs

Miten Päijät-Häme voi varautua/reagoida?

- » Yleishyödyllisten yhteisöjen tukeminen, verkostojen vahvistaminen
- » Syrjäytymisvaarassa olevista nuorista ja lapsista huolehtiminen, erilaisten uusien tapojen ja palvelujen kokeilua heitä osallistamaan
- » Kv-opiskelijoiden kotoutumisen tukeminen, jotta aivovuotoa pääkaupunkiseudulle tai takaisin omaan kotimaahan voidaan vähentää
- » Näkökulmia yrittäjyyden edistämiseen
  - Uutta yrittäjyyttä myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen → Hyvinvointialalla paljon kv-yrityksiä
  - Yrittäjyyden edistäminen edellyttää myös yrittäjämäisen asenteen ja toimintatavan entistä vahvempaa oppimista ja opettamista eri kouluasteilla (=vahvempaa yrittäjyyskasvatusta)
  - Varsinkin pienyrittäjyyden tukeminen. Pääasia että yhä useampi pystyy työllistämään itsensä ja elää riittävän hyvin
- » Kunkin alueen vahvempi profilointi ja näkyvyys
- » Maakuntastrategialla voidaan ohjata vahvemmin, millaisille painopistealueille rahoitusta myönnetään
- » Päijät-Hämeen maahanmuuttostrategian yleisempään tietoon

Eriarvoistuminen ja hyvinvointierojen kasvu

Sosiaalisten ja taloudellisten erojen syveneminen, kuten mielenterveysongelmien lisääntyminen, kasvattaa yhteiskunnallisia jännitteitä ja kuormittaa julkisia palveluita.

Mitä muutoksia tuo Päijät-Hämeeseen?

- » Hyvinvointierot näkyvät asuinalueissa ja kouluissa, osa slummiutuu, osoitteella alkaa olla väliä → Ongelma korostuu erityisesti kaupungeissa
- » Laittomat ansaintatavat lisääntyvät, hävikkiin ja sen estämiseen varautuminen nostaa kustannuksia kaikille.
- » Sähköautoboomissa julkiseen liikenteeseen panostaminen vähenee, mikä heikentää autottomien liikkumismahdollisuuksia, mm. työn vastaan ottamista

Miten Päijät-Häme voi varautua/reagoida?

- » Monipuolisen asuntotuotannon varmistaminen: Suuria vuokratortteleita ei anneta muodostua sinne, missä on pitkä matka palveluihin → monipuolinen asuntojakauma tiiviille alueille, vuokraohteita myös omakotialueiden lomaan.
- » Kaikille yhteisiä tapahtumia tuetaan → ”Torilla tavattaessa ei lompakon sisällöllä ole niin suurta merkitystä, kun juhlatunnelma on yhteinen.”
- » Julkisen liikenteen pitää toimia käyttäjälle edullisesti, verorahoilla tuettuna → Julkisen liikenteen mahdollistaminen myös maaseudulla, kuten kutsuliikenne ja innovatiiviset ratkaisut, kuten sovellukset ja Uber ym.
- » Huolehtiminen sivistyksestä ja hyvinvointipalveluista
- » Digiratkaisut voivat vahvistaa osallisuutta, kunhan ratkaisut ovat ihmislähtöisiä ja niitä osataan käyttää
- » Eri organisaatioiden yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa lisää

Ilmastonmuutos

Ilmaston lämpeneminen ja siihen liittyvät sääilmiöt vaativat alueellista sopeutumista ja kestäväen kehityksen mukaista toimintaa.

Mitä muutoksia tuo Päijät-Hämeeseen?

- » Äärevät sääilmiöt → Erityisesti taajamatulvat, jotka voivat pilata rakennuskantaakin
- » Muutokset ympäristöön, kuten metsien ja kasviston lajiston muutos
- » Muutokset maataloudessa ja ruoantuotannon rakenteessa, kasvilajit jne.
- » Vaikutukset elinkeinoelämään → Tuo uutta yritystoimintaan, toisaalta osalla ei edellytyksiä jatkoon
- » Ilmastopakolaiset, väestöpaine
- » Ilmastomatkailu lisääntyy
  - Vesistömatkailun mahdollisuudet lisääntyvät (vesistöt auki pidempään)
- » Ympärivuotinen liikkuminen mahdollistuu Päijät-Hämeessä
- » Kulutuksen maltillistaminen ja siirtyminen aineettomiin kohteisiin (kulttuuri, matkailu)

Miten Päijät-Häme voi varautua/reagoida?

- » Varautumissuunnitelmat sekä kunnissa että asuinyhteisöissä → Kaikkiin taajamiin hulevesisuunnitelma ja tarvittavat viivytystoimenpiteet
- » Osaamisen lisääminen, viljelykäytäntöjen muutokset
- » Metsät
  - Puulajien monimuotoistaminen → Monipuulajisuutta tulee edistää metsien hoidossa ja käytössä.
  - Metsänhoitokäytäntöjen muutokset ja uudet tuulet
  - Metsien terveydentilaa ja kasvukuntoisuutta tulee edistää päätöksin ja hoitotoimenpitein (esim. toimenpiteitä, jotka ehkäisevät metsäluontoon kohdentuvia epidemiatuhoja)
- » Päijänteen vesistön merkitys ja puhtaudesta pitää pidettävä huolta
- » Varautuminen maahanmuuttoon, sen mahdollistaminen ja integroituminen → Asenteiden ja ajattelutavan muutokset jo ennalta tukemaan väestörakenteen muutoksia
- » Elintarvikeklusteri voi antaa ratkaisuita, esim. kasvipohjaiset tuotteet ja proteiinit

Teknologinen kehitys

Digitalisaation ja tekoälyn nopea kehitys muuttaa työmarkkinoita ja edellyttää uusia osaamisvaatimuksia.

Mitä muutoksia tuo Päijät-Hämeeseen?

- » Teknologinen kehitys ja osaaminen → Teknologian kehityksen holistinen tarkastelu, tiedon tulkinnan ja jalostamisen osaamisen tarve lisääntyy.
- » Työn digitalisaatio
  - Resurssipula, työn määrä ei vähene, vapautuva aika pitää osata käyttää työn tehostamiseen
  - Jos ei omaksu uutta teknologiaa, eriarvoisuus lisääntyy
  - Jatkuvan oppimisen ja tehokkuuden merkitys korostuu
  - Kyettävä kasvamaan sosiaalisena ihmisenä, kun työ digitalisoituu
  - Pidempään työttömänä olleen todella vaikea päästä kiinni digitalisoituvaan työelämään.
  - Tiedetäänkö, paljonko tekoäly vie työpaikkoja Päijät-Hämeestä? Puolestaan tekoälyn tarvitsemat datakeskukset voivat tuoda työpaikkoja.
- » Lasten taidot ja teknologian haasteet → Lasten lukutaito ja laskutaito heikkenee, kokonaisuuksien ymmärtäminen heikkenee. Haasteena, miten hyödyntää teknologioita vai palataanko "vanhaan aikaan".
- » Äärimmäisyyden ja paluun riskit → Viekö tie äärimmäisyyteen? Kylläntymisen jälkeen paluu takaisin päin?

Miten Päijät-Häme voi varautua/reagoida?

- » Osaajien ja osaamisen tarjoaminen → Päijät-Hämeestä löytyy alan hallitsevia tekijöitä, aivotuontia
  - Tiedonjalostamisen taidon, tiedon visualisoinnin osaamisen tarjontaa löytyy Päijät-Hämeestä
- » LUTiin ja LABiin lisää alan koulutusta ja osaajia
- » Tarjottava mahdollisuudet synnyttää ja/tai vetää uutta teknologia-aloitusta liiketoimintaa alueelle
  - Sähköverkon parantaminen, mahdollistetaan vihreän sähkön hankkeita ja varataan tontteja isoille datakeskuksille yms.
- » Alueen yrityksille laadukkaan TKI-toiminnan tarjoaminen → aineettoman arvonaluonnin merkitys korostuu, joten tarjottava alustaa tälle
- » Uudelleen / itsekouluttautuminen ja siihen kannustaminen
- » Pitää pitää (laajasta) sivistyksestä ja sen tasosta kiinni, ei karsita perusopetuksesta, kerhoista
- » Luonnon merkityksen korostuminen teknologian kehittyessä
- » Elämystalouden mahdollisuudet. Erityisesti nuoret hakevat elämyksiä.
- » Tarjotaan mahdollisuuksia irtautua digistä (matkailua ja kulttuuri, liikunta, luontoelämykset) NonDigia

Päätöksenteon jatkumo

Pitkäjänteinen, johdonmukainen päätöksenteko tukee kestäväää aluekehitystä ja reagointia muutoksiin.

Mitä muutoksia tuo Päijät-Hämeeseen?

- » Parhaassa tapauksessa tukee aluekehitystä
- » Jos on poukkoilevaa päätöksentekoa, niin
  - Esim. infrahankkeet eivät etene
  - Esim. yritystukialueiden muutokset. Yrityksillä vaikeuksia ehtiä sopeuttaa toimintaansa
  - Hyvinvointiyhteiskunnan kehittämisen haasteet valtion poukkoilevan finanssipolitiikan johdosta
  - Sivistyksen ja TKI-toiminnan kehittämisen haasteet valtion poukkoilevan finanssipolitiikan johdosta

Miten Päijät-Häme voi varautua/reagoida?

- » Ennakointi → Ennakkovaikutusarvointien vahvempi hyödyntäminen
- » Huomioidaan valtakunnallinen sekä eurooppalainen ja maailmanlaajuinen kehitys
- » Jaettava näkemys kehittämisen suunnasta Päijät-Hämeessä → Päijät-Hämeen oltava itse johdonmukainen
  - Pitkän aikavälin suunnittelu, pitkäjänteinen tekeminen. Esim. Suomen hallitus ei päästä kaikista Päijät-Hämeen asioista.
- » Kumppanuuksien rakentaminen

Väestön kehitys

Väestön ikääntyminen ja syntyvyyden lasku heikentävät työvoiman saatavuutta ja muuttavat palvelutarpeita.

Mitä muutoksia tuo Päijät-Hämeeseen?

- » Palvelutarpeet muuttuvat ja palveluiden kohdentamiselle tulee uusia tarpeita
- » Uusia tekijöitä ja osaajia tulee houkuttaa Päijät-Hämeeseen
- » Oppilaitokset ja työelämä
  - Työelämän uusien osaamisalueiden koulutusta tulisi suunnitella yhteistyössä yritysten kanssa
  - Oppilaitosten koulutustarpeet tulee vastata paremmin ja ripeämmin uusia tarpeita, tarvitaan riittäviä rahoitusresursseja koulutuksissa.
  - Koulutusta tulee kehittää niin, että oppilaat siirtyvät nopeammin työelämään.

Miten Päijät-Häme voi varautua/reagoida?

- » Hyväksyä realiteetti ja miettiä, miten tehdään enemmän vähemmällä ja laadukkaammin. "Väki vähenee ja pidot paranevat." → Älykäs sopeutuminen. Kasvun vähenemisen ei tarvitse merkitä elämänlaadun vähenemistä.
- » Päijät-Hämeen houkuttavuutta ja valmistuneen opiskelijan pitokykyä ja juurtumista päijät-hämäläiseksi tulisi edistää vetovoimaisuuden lisäämiseksi
- » Maahanmuuttajien sopeutumista ja siirtymistä työelämään tulee lisätä
  - Hankkimalla suunnitelmallisesti osaajia globaaleilta markkinoilta
  - Kielivaatimuksia tulee madaltaa jotta potentiaaliset uudet työntekijät pääsee työelämään paremmin kiinni.
- » Seurojen ja yhdistysten tukeen tulisi saada uutta rahoitusta, joka takaisi ja parantaisi nuorten, työelämässä olevien ja ikääntyneiden parempaa kuntoisuutta
- » Kehitetään yhteistyössä eri toimijoiden kanssa toimenpiteitä, mitkä edistävät aktiivista ikääntymistä

Maahanmuutto

Maahanmuutto tuo uusia mahdollisuuksia väestönkasvulle ja työvoiman monipuolistamiselle, mutta vaatii onnistunutta integraatiota.

Mitä muutoksia tuo Päijät-Hämeeseen?

- » Ilmastopakolaiset
- » Monikulttuurisuus kasvaa, vaatii myös asennemuutosta
- » Integroitumisen haasteet

Miten Päijät-Häme voi varautua/reagoida?

- » Kannustimia maahantulijalle vakiintumiseen ja yrityksille työllistämiseen.
- » Työperäisen maahanmuuton osalta kohdennettuja rekrytointeja tarpeen mukaan
- » Asenteisiin vaikuttamisen kampanjat → hyvä tarinat esiin!
- » Monikulttuurisuuden kehittäminen mm. kielitaito
  - Kieli- ja kulttuurikoulutus heti esim. opiskelijoilla opintojen alusta. Ilman suomenkielen taitoa vaikea löytää työtä ja vakiintua Päijät-Hämeeseen
- » Tarjotaan rauhallista ympäristöä ja elämänlaatua houkuttimena osaajille → Perhekeskeisyys ja lapsiystävällisyys, arjen toimivat palvelut

Oli ilo!

mdi.fi

[@MDIfriends](https://twitter.com/MDIfriends)

Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI

MDI

Part of FCG.